



# MIT LYS

LYSDESIGNER JESPER KONGSHAUG HAR VÆRET MED TIL AT GIVE LYSET EN NY OG LANGT MERE MARKANT ROLLE PÅ DE DANSKE TEATRE OG OPERAER. HANS UNIKKE LYSDESIGN FOR HOTEL PRO FORMA GJORDE HAM TIL ET VERDENS-NAVN, OG HAN HAR LAVET TEATERLYS PÅ DRAMATEN I STOCKHOLM OG OPERALYS I SAN FRANCISCO, WIEN OG LYON.

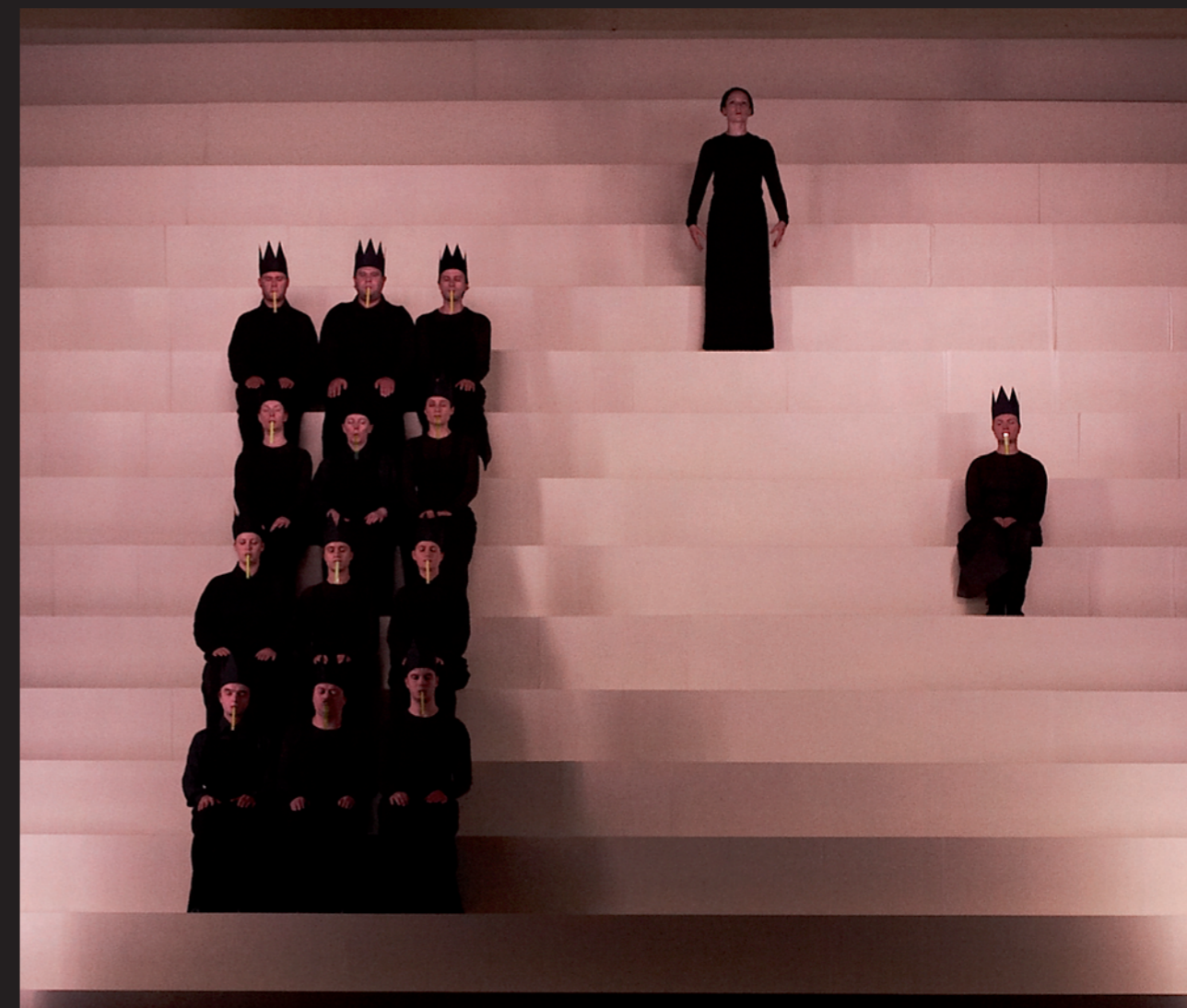
Det var Jesper Kongshaug, der designede lyset til åbningen af Øresundsbroen. Gennem snart 30 år har han skabt sig et navn over hele verden og været den, Det Kongelige Teater henvendte sig til, når de havde en ekstra ambitiøs forestilling under opsejling. Han har fået fornemme priser og er blevet optaget i Kraks Blå Bog. Ved at udnytte moderne teknologi og kombinere den med et stærkt kunstnerisk udtryk har han medvirket til, at lysdesign er blevet en højt respekteret del af det sceniske udtryk.

HVORDAN BEGYNDTE DIN KARRIERE SOM LYSDESIGNER?

*"Den begyndte på Bristol Teatret i 1978, et lille kælderteater hvor jeg blev ansat som lysassistent. I 1982 blev jeg så belysningsmester på Aveny Teatret, og det var dengang et meget progressivt*

*teater, hvor man var indstillet på at give belysningen en højere prioritet. Aveny tiltrak nogle teaterfolk, som var interesserede i at udfordre scenesproget; folk som Ib Thorup og Klaus Hoffmeyer (der begge senere blev chefer på Det Kgl. Teater). I det hele taget blev Aveny Teatret opdyrket som en mere fleksibel scene, og for mig at se var det startskuddet til det mere visuelle teater herhjemme. Teaterlyset gik fra at have været en praktisk foranstaltning til at blive en selvstændig abstraktion. Og det tændte mig.*

*I 1991 blev jeg inviteret til Århus for at lave lysdesign på Wagner, og i 1993 ringede de fra Hotel Pro Forma (verdenskendt, dansk eksperimentalteater). De ville have mig til at lave "Operation: Orfeo", og så besluttede jeg at sige mit faste job op på Aveny Teatret og blive freelance. Det har jeg været lige siden."*



*Hotel Pro Forma - Operation: Orfeo. Instruktion: Kirsten Dehlholm. Scenograf: Maja Ravn.*



ORFEO ER EN SÅKALDT BILLEDOPERA, SOM ENDTE MED AT TURNERE VERDEN RUNDT. HVAD ER DET SPECIELLE VED DEN FORESTILLING, SET MED DINE ØJNE?

“For mig at se er det en scenisk undersøgelse af en grundlæggende og meget kendt form, nemlig trappen. Den er lavet som en hel serie lyspostkort, og jeg brugte en hel del nye lyskilder i den forestilling. Laserlys og andet lineært lys, natriumlys og dagslys.”

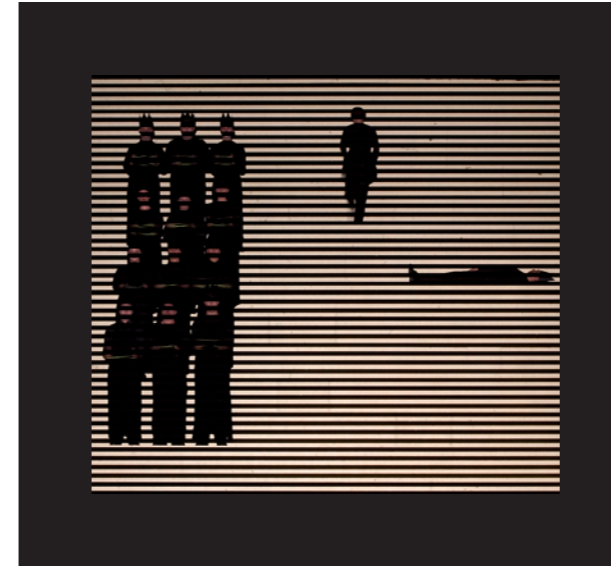
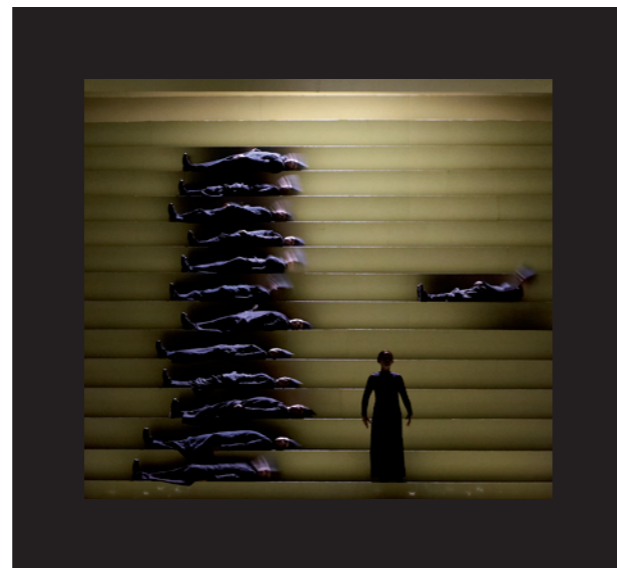
HVOR OPDAGEDE DU DE NYE LYSKILDER?

“Natriumlyset hentede jeg oppe i Norge. Man brugte det på olieplatformene for at spare energi. Men i det hele taget lod jeg mig inspirere mange steder fra. Der opstod et cross-over mellem teater, film og musik. Jeg var assistent på en Bille August-film og lavede også lys til en TV2-koncert. Der var en afsmittning mellem brancherne, og vi begyndte at bruge hinandens lyskilder. Jeg lod mig også inspirere af arkitektonisk lys og begyndte at bruge

lysstofrør på scenen. Sådan nogle stod jo og blinkede dengang, men jeg sad nede i en kælder og skruede og fandt en måde at dæmpe det på. Da jeg senere fik en pris af de danske teaterjournalister, tror jeg min lidt Ole Opfinder-agtige indsats i de år, var en væsentlig årsag.”

HVAD BETØD DEN NY TEKNOLOGI FOR MÅDEN AT BRUGE SCENELYS PÅ?

“Omkring 1990 skete der en masse med scenelyset. Nye lyskilder som laser betød, at man begyndte at klippe med lys. Hvor et sceneskift tidligere havde været noget med bagtæppet med skovsæen blev hejst op, og et nyt bagtæppe med et bybillede blev hejst ned, kunne man nu lave sceneskift alene med lyset. Ny lyssætning, ny scene. Der opstod en helt ny rytme, og lyset fik en meget større rolle. Vi begyndte at arbejde med et mere opspeedet tempo, og hvor teksten tidligere havde dikteret lyset, kunne det nu sagtens gå den anden vej. Lyset blev en selvstændig enhed,



og derfor begyndte skuespillerne at bevæge sig i forhold til lyset, i stedet for omvendt. Lysdesign og lyssætning blev en del af det kunstneriske hold på linie med scenografen og instruktøren. Siden jeg begyndte, er der virkelig sket meget. Man kan i dag styre og kontrollere lys på en helt anden måde. Tidligere ville det virkelig være et problem, hvis man sent i processen besluttede sig for at ændre på en gruppe lamper. I dag klarer man det med få tryk på en computer.”

HVORDAN ER PROCESSEN FOR DIG, NÅR DU SKAL LYSSÆTTE ET STYKKE ELLER EN OPERA?

“Som alle andre får jeg et manuskript at læse, men ofte forholder jeg mig til noget andet end ordene. Hvis vi for eksempel skal lave «Fruen fra havet» af Ibsen, så ligger min koncentration nærmere på, hvordan lyset kan “shape” scenografien end på teksten. Det kan sagtens være en rumlig udforskning – med lys og scenografi – som inspirerer den sceniske fortolkning. Hvis man udelukkende

lader sig inspirere af en gammel tekst, får man jo instinktivt lyst til at bevare, og det er ikke altid lige interessant. Når lys, scenografi og iscenesættelse spiller sammen, opnår man et større virkefelt. Der kan virkelig komme noget godt ud af, at tre intentioner mødes, og at de ikke nødvendigvis peger i samme retning.”

HVILKEN RETNING GÅR DU SELV I NU?

“Jeg er begyndt at interessere mig meget for arkitektonisk lys og har også gradvist fået flere opgaver i den retning. Jeg skal lyssætte glasfrisen om Det Kongelige Teaters nye skuespilhus; det bliver en slags ikon for bygningen, og jeg skal også lyssætte vestibulen. Jeg har lavet noget for Københavns Lufthavn, og så er jeg med i et projekt til fornyelse af Højbro Plads i København. Når man har lavet teater i mange år, lavet forestillinger, som bliver sat op og er væk igen, så kan man godt trænge til at lave noget af blivende værdi!” ●

